

DRUŠTVENIK

LETO 1933 — ŠTEVILKA 11

Naša najtrdnjša opora

Dve stvari sta predvsem, ki dajeta narodom notranjo moč v boju za obstanek: število ali pa kultura. Za obstoj Rusov, Angležev, Nemcev itd. se ne boji nihče, kajti njih številčna moč je tako silna, da nikomur še v glavo ne pade, da bi jih bilo kdaj konec ali pa da bi jih podjarmil.

Vsi narodi pa niso tako srečni, da bi šteli desetine in desetine milijonov sonarodnjakov. Njih usoda je zato jako različna. Nekateri so si ustvarili sicer majhne, a cvetoče državice (n. pr. Danci, Švedi, Norvežani, Nizozemci itd.), kjer žive v miru in zadovoljstvu, uživajoč plodove svojega truda. Tem je pa ustvarila njih srečni položaj duševna kultura. Kajti moči ne predstavljajo zgolj število armade, denar itd., temveč v enaki, če ne še v večji meri duh, proših narodov v Evropi. Razen tega živt-sveta.

Slovenci smo majhen, eden najmanjši na izredno važnem ozemlju, ki zapira vsej srednji Evropi dohod k tako važnemu Jadranskemu morju. Zato se za to našo lepo slovensko zemljo že skoraj tisoč let trgata dva velika naroda: Italijani in Nemci.

Niso nam je še doslej iztrgali. Zakaj? Naš narod je bil v vsej preteklosti jako žilav in notranje zdrav, da smo brez velike škode prenašali tudi stoletna gospodstva tujcev. V zadnjem stoletju se je pa položaj precej poostril. Z večjo narodno zavednostjo se je vzbudil v velikih narodih še večji pohlep po tuji zemlji in tedaj so začeli uporabljati najrazličnejša poštena in nepoštena sredstva, odkrita in zahrbtna sredstva, da izpodrinejo majhne narodčice in se polagoma polaste njih zemlje. In v takem

boju za obstanek so morali tudi majhni narodi napeti prav vse sile, da so se obdržali. Najvažnejše sredstvo pri takem boju za obstanek je bila pa — prosveta.

Kar pogledjmo v našo lastno nedavno preteklost. Tiste obmejne pokrajine naše slovenske zemlje, ki so bile naseljene s kulturno visoko stoječim življenjem, so se držale izborna in tam tudi ni bilo prav nobene nevarnosti, da bi se potujčili ali da bi nas potisnil tujec nazaj. Drugače je bilo pa po drugih pokrajinah, zlasti ob severni meji. Tam nam je skušal tujec zapreti predvsem najvažnejše vire za narodno kulturo, to je šolo, da bi ostalo naše ljudstvo nevedno in s tem seveda tudi neodporno za tujčeve namere. Dovolj pretresujoč zgled in dokaz za to nam je naša tužna Koroška, danes pa še Primorje. Kajti kultura ne oblikuje in ne krepi le duha, temveč vsaj v enaki, če ne še v večji meri ustvaria narodu tudi neobhodno potrebno gospodarsko trdnost. Pogoj gospodarskega napredka je namreč primerna kulturna stopnja ljudstva, na kar mi tako radi pozabljamo. Nekulturno ljudstvo hitro tudi gospodarsko zaostane in tedaj je — izgubljeno.

Od katerekoli strani pogledamo danes mi položaj našega slovenskega naroda, vedno in povsod bomo videli, da nas more iz današnjega obupnega položaja rešiti le visoka, čim najvišja kultura. Kajti če je prosveta res prosveta torej dobra, tedaj krepi našo zavest, da je notranjo silo naši volji, plemeniti naš duh, ohranja duhovno in telesno zdravje naroda in nam ustvarja ter krepi tudi gospodarske sile v trdem boju za obstanek.

Izobrazba, kultura je pa dvojna: šolska in tista, ki si jo pridobimo z lastnim hotenjem. Potrebni sta obe, toda neizmerno večje važnosti je druga. Šolska izobrazba je vsakdanjemu življenju ter njegovim potrebam navadno precej tuja, ker se navadno tudi ne more dovolj ozirati na razmere in potrebe vsakega posameznika. Razen tega je pogosto tudi ves duh šolske izobrazbe narodu popolnoma tuj in večkrat celo naravnost nasproten, da — sovražen (n. pr. na Primorskem in še marsikje drugod). Kultura, ki jo nudi narodu šola, če ta ni res popolnoma, izključno in vsa neomejeno v rokah dotičnega naroda samega, je za to navadno precej prazna in brezdušna, toda važna je vkljub temu zato, ker vsaj **olajša samoizobrazbo**. Šolska izobrazba človeku mnogo pomaga pri nadaljnem lastnem izobraževanju, ker mu nudi neobhodno potrebno znanje osnovnih temeljev.

Najvažnejša pa, kakor smo rekli, ni šolska, temveč **lastna izobrazba**, ker si jo vsak nehote prilagodi svojim lastnim resničnim in vsakdanjim potrebam in razmeram. Ta ni nikoli zadostna in vsak človek mora iz zgoraj navedenih razlogov stremeti za njo prav do svoje smrti. Kako?

Odgovor na to vprašanje je sicer jako preprost, a nikoli dovolj močno poudarjen. Glasi se: z **dobrim tiskom** in **dobrimi prosvetnimi društvi**. Marsikak neuk človek, ki nima dovolj vpogleda v te stvari, se dobrim prosvetnim društvom rad posmiha, ker misli, da je njih zmisel v tem, da uživa par ljudi zraven »časti« vodilnih odbornikov ali da prireja par ljudi prijetne zabave. Kakšna omejena slepota! Res je, da se precej društev res ne zaveda svojih vzvišenih ter obsežnih nalog, toda še neprimerno več je takih društev, katerim so premnogi idealni posamezniki, zlasti duhovniki, žrtvovali ves svoj prosti čas, svoj težko prisluženi denar, vse svoje sposobnosti in premnogokrat celo zdravje iz gole ljubezni do bližnjega, da bi kulturno čim višje dvignili ves svoj okoliš. Za osnovne šole po deželi mora

žrtvovati naše ljudstvo krvavo prislužene milijone, a stotine prosvetnih društev so jim po zaslugi plemenitih posameznikov nudile pogosto še mnogo večjo in važnejšo izobrazbo zastoj, oziroma le za neznatno letno članarino. Ni ga pri nas človeka, ki bi mogel kdaj opisati in po zasluženju oceniti vse ogromno kulturno delo, ki so ga v zadnjih štirih desetletjih izvršila pri nas prosvetna društva. Če stoji danes naš narod tako visoko, tedaj se ima nedvomno v prvi vrsti zahvaliti ravno tem in pa stotinam onih tihih neumornih delavcev, ki so za svoje žrtve le prepogosto želi le — nehvaležnost.

Drugi, prav tako važen činitelj je — **dober tisk**. Tudi glede tega meni marsikak neuk človek, da je prav za prav le nekak — »kšeft« in da opozarjajo vsi uvidevni ljudje neprestano nanj le zato, da založba dotičnega tiska več proda in dela večje — dobičke. Kakšna zmota zopet. Komur so razmere v tem pogledu nekoliko bolj znane, ve, da izhaja pri nas ravno najboljši tisk s precej velikimi — izgubami in da morajo tiste založbe na vseh koncih in krajih iskati virov, da te izgube pokrivajo in tako ta tisk vsaj obdrže. Dobičke dela pri nas le umazan tisk, ki mu ni ničesar sveto in ki mu je vseeno, če se narod jutri zaduši v svoji lastni pokvarjenosti, le da vleče on svoj profit. Človeška narava je namreč nagnjena k slabemu in vsakega povprečnega človeka vedno bolj mika pikantna umazanija kot pa resna in modra beseda. Večji del ljudi gre raje gledat umazano kino predstavo kot pa — molit križev pot. One dobre in poštene duše ki pa gredo raje molit križev pot, pa v svoji preproščini ne razumejo in ne uvidevajo ogromnega kulturnega in izobraževalnega pomena dobrega tiska. Po pravici je zato dejal veliki moderni francoski pisatelj Pierre l'Ermite: »**Katoličani so pomen tiska za 100 let zaspali.**«

In vendar je v današnjem modernem življenju tisk sila, ki ji enake sploh ni mogoče postaviti ob stran. Izraža se namreč v dveh smereh: je večje izobra-

ževalno sredstvo kot vse žole in društva skupaj, obenem pa tudi močnejše bojno sredstvo kot vse armade tega sveta. Današnjega življenja si brez tiska sploh misliti ne moremo več in tisti neuki posameznik, ki ne uvidevajo njegove neizmernе važnosti, so v današnjem trdem boju za obstanek izgubljeni, ker nujno zaostanejo, ne vede kako in kdaj.

Te misli so se nam rodile, ko smo premišljevali, kaj naj povemo našemu ljudstvu sedaj pred zimskimi prazniki in zimskim počitkom, ki bi ga kmetiški človek brezpogojno moral posvetiti predvsem svoji izobrazbi, ker poleti tega ne utegne. Naši možje in žene, zlasti pa še mladina, bi se morali v teh zimskih mesecih teden za tednom zbirati v domačih kulturnih organizacijah ter skupno predelati razna važna vprašanja, a dolge zimske popoldneve in večere bi morali posvetiti pošteni knjigi in dobremu časopisu. V teh je vaša rešitev in vaša moč.

Kaj torej? Kdor je prebral zgorajšnje pazljivo, mu je odgovor na dlani:

1. kjerkoli nimate primerne prosvetnega društva stopite možje in fantje, dekleta in žene skupaj, posvetujte se z domačim duhovnim gospodom in ustvarite si prosvetno organizacijo, ki bi najbolje odgovarjala današnjim razmeram in potrebam. Toda novo društvo je brez

zmisla, ako ostane omejeno le na par oseb, temveč mora zbrati vse farane pod okrilje kakor koklja svoja piščeta. Društvo mora biti vsakemu članu nekak dom, v katerem se bo počutil vsak res domačega in bo komaj čakal določene dne, da pohiti vanj. Le taka društva so živa občestva in kulturna ognjišča svojih župnij.

2. V naše domove mora prodreti za vsako ceno dober in pošten tisk. Ta je naše orožje, naša moč, naša rešitev in naša bodočnost. Premnogo jih je, ki tega sami ne uvidijo ali se pa izgovarjajo na pomanjkanje denarja. Res, velika je danes beda po mnogih naših kmetiških domovih, a tisk je ravno tako neobhodno potrebna duhovna hrana, kot sta kruh in krompir telesna hrana in če bi bilo treba tiste kovače, ki bi jih vsaka hiša morala žrtvovati za neobhodno potreben tisk, pristradati — Bog pomagaj — jih pa pristradajmo. Če jih ne bomo, prej ali slej morda še kruha in krompirja ne bomo imeli. Sedaj ob novem letu začinjajo tudi listi z novimi letniki, zato smo ravno danes vse to tudi zapisali. Ni je takorekoč hiše na Slovenskem, ki bi smela opustiti naročbo **Mohorjevih knjig**, enega političnega lista (revnejši »Domoljuba«, oziroma »Slov. Gospodarja«, bogatejši »Slovenca«) in vsaj enega nabožnega lista, predvsem »Bogoljuba«.

Katoliška akcija

6. Delo svetov Katoliške akcije.

Prav nič manj važen kot župnijski odbor Katoliške akcije ni Svet KA kajti odbor sam bi pač lahko skoval lepe sklepe in načrte, izvesti bi pa mogel le malo onega resničnega in globokega podrobnega dela, brez katerega izgubi KA sploh vsak zmisel. Za marsikako društvo in za marsikako zadrugo zadostuje, če ima le enega, dva res delavna in sposobna odbornika in že lahko v znatni meri vrši svojo nalogo, pri KA je to nemogoče. Delo KA obstoji ravno v globoki preporoditvi vse družbe v zmislu večno veljavnih katoliških načel in ta je mogoča

le v preporoditvi vsakega posameznika, iz katerih družba obstoja. Največje važnosti v celem organizmu KA je zato njen Svet.

Svet Katoliške akcije je prvi posvetovalni in izvršilni organ vse KA. Vse važnejše odborove sklepe in načrte je treba zato pretresti tudi v Svetu KA, da se najde res vedno ona oblika, ki je za dotično župnijo najprimernejša. Več oči več vidi in šele po temeljitem razgovoru v Svetu bo marsikak sklep in načrt zrel tudi za izvršitev. Neobhodno je zato potrebno, da odboj tesno sodeluje s Svetom, iz katerega bo gotovo prišlo tudi

mного zdravih pobud, če je le količnik dobro sestavljen, o čemer smo pa govorili že v enem prejšnjih člankov.

Težišče dela Svetov KA je pa v njih izvršujočih nalogah. Svet KA je nekaka garda, elita, mozeg, stržen katoličanov dotične župnije. Kar odbor KA po temeljitim razgovoru s Svetom sklene, to člani Sveta potem izvrše. Ako je treba osnovati novo društvo, se sestavi okostje društva že iz Sveta samega, kajti kaj nam pomaga deset, sto organizacij, če pa ostanejo zgolj na papirju. Iz Sveta se naj izbere osebe, ki bi bile za dotične naloge najprimernejše in najsposobnejše in te potem s pomočjo drugih izvedejo nalogo, ki jim je zadana. Ako je treba ustanoviti podružnico »Krščanske šole«, se izbere iz Sveta nekaj najprimernejših staršev šoloobveznih otrok, ki so sami dobri vzgojitelji in ki sestavijo istočasno že tudi pripravljalni odbor podružnice, ki potem poskrbi za vse potrebne formalnosti, nabira člane in se trudi, da bo nova organizacija res v polni meri vršila svoje naloge, ne pa ostala zgolj na papirju. Jasno je, da bosta pa morala tudi odbor in Svet KA neprestano paziti, da organizacija ne zaspi in ji v to svrhu stati ob strani z nasvetom in dejanjem. Ako se pojavi v župniji kakršnokoli važno vprašanje, ki se tiče šole in vzgoje, se bodo potem o njem vzajemno posvetovali odbor in Svet KA ter odbor podružnice »Katoliške šole«, sprejeli načelne sklepe, izvršila bo pa potem te sklepe »Krščanska šola« sama, pri čemer jo bo seveda KA čim najbolj podpirala. Ko je treba v zimskih mesecih izvesti kampanjo za razširjanje katoliškega tiska, se zopet izbere iz Sveta KA primeren odsek iz fantov in deklet, ki sestavijo natančen pregled naročnikov »Domoljuba«, »Bogoljuba«, »Mohorjeve družbe« in vseh drugih katoliških listov ter tiskovnih podjetij, temeljito pretresejo, kateri list ali družba je v dotični župniji posebno potrebna in umestna, sestavijo pregled domov in oseb, ki bi prišli za njih naročbo v poštev, naberejo okrog sebe potrebno število pomočnikov ter gredo na delo, dokler ni cilj popol-

noma dosežen. Ako odbor in Svet KA skleneta prirediti katoliško manifestacijo, evharistični kongres, bo zopet Svet KA tisti, ki bo dal okostje za vsa pripravljalna dela.

Že iz povedanega je razvidna prevažna vloga, ki jo zavzema Svet v celotnem organizmu KA, ki mora zato stati v vedni in najtesnejši zvezi z odborom in se seveda tudi čim večkrat sestajati, če le mogoče vsakih 14 dni, najmanj pa vsak mesec. Toda kar smo navedli zgoraj, so zgolj zunanje, organizatorične naloge Sveta KA. Njegov pomen pa leži še vse globlje. Kakor smo že dejali, mora biti Svet KA nekaka garda, elita, mozeg, stržen vsega katoliškega gibanja in življenja dotične župnije. V to svrhu je neobhodno potrebno, da so njegovi člani globoko in vsi prežeti s pravim in resničnim katoliškim duhom. Že pri njegovi sestavi je treba paziti, da pridejo vanj izključno le resnično versko živeči katoličani, ne pa zgolj tako zvani »politični katoličani«, ki so zadnjih par let pri nas sicer precej izginili, a se tu in tam še vedno dobe. To so taki »katoličani«, ki so bili in so na zunaj jako glasni, a ki jih ni videti nikoli pri mizi Gospodovi in morda niti svoje nedeljske verske dolžnosti redno ne opravljajo. To so ljudje, ki iščejo, oziroma so iskali v katoliških vrstah zgolj časti in razne osebne ugodnosti. Taki »katoličani« pravemu katoliškemu gibanju več škodujejo nego koristijo, zato zanje ni prostora v prvih vrstah Katoliške akcije.

Drugo, kar je neobhodno potrebno in morda sploh najvažnejše, je pa to, da se iz Sveta KA izoblikuje in izklesje v vsakem pogledu vzorna četa, ki bo vztrajala in vzdržala vedno, povsod in v vsakih okoliščinah. Tako notranjo moč pa daje posameznikom in celim skupinam izključno le globoko prepričanje pravico in resnico misli, ki jo zastopajo, in pa necimahljiva vera v to misel. Kaj nam namreč pomagajo še tako glasni »borci«, ki pa niso končno veljavno uravnovešeni sami v sebi in ki podležejo prvim zunanjim vplivom, prvemu protiverskemu časopisu, prvi ugodnosti, ki se jim po-

nudi od nasprotne strani, ki se strahopetno umaknejo prvi nevarnosti in ki oklevajo pred najmanjšo žrtvijo. Svet KA mora sestojati iz ravno nasprotnih značajev, saj na njem naravnost vlisi in temelji vse aktivno katoliško gibanje.

Kako pridemo do takih značajev? S temeljito in smotreno vzgojo in izobrazbo. Člani Sveta KA morajo natančno vedeti, za čem stremijo, zakaj stremijo za tem in zakaj je to, za čemer streme, edino resnično, pravično, dobro in pošteno. Skratka: člani Sveta KA je treba globoko prepojit z obširno in vsestransko načelno izobrazbo, ki je zadnja leta v naših vrstah tako popustila, čeprav daje ta edini pravi in trajni temelj vsakemu gibanju ter edino jamstvo za njegov uspeh. Za vse člane Sveta KA je treba zato neprestano prirejati krajše, skrbno premišljene in zaokrožene ideološke tečaje iz vseh področij, zlasti pa apologetične, modroslovne, socialne, sociološke itd. Član Sveta KA mora natančno vedeti, zakaj sta na pr. fašizem ali komunizem napačna in nezdržljiva s pravim katoličanstvom. Treba je stalno prirejati debatne večere, da se član Sveta KA ne bo dal ugnati v kozji rog prvemu pocestnemu ali gostilniškemu kričaču. Samo če bodo člani Sveta KA tako vsi prepojeni z globoko katoliško miselnostjo, bodo znali vedno in v vsakem primeru zavzeti napram vsakemu vprašanju načelno katoliško stališče in ne bodo nikoli žrtvovali, oziroma podredili svojih načel oportunistični taktiki. Samo taka garda bo držala in vztrajala kot v starem veku špartanski Leonidas pri Termopilah.

Nujna posledica take globoke katoliške načelne vzgoje bo potem tudi res-

nično in vzorno katoliško življenje članov Sveta KA. Izpolnjevanje vseh verskih dolžnosti ter javno in zasebno ravnanje vsega našega dela po Odrešenikovih naukih potem ne bo gola zunanja navada, temveč bo katoliško versko miselnost vsak v sebi tudi doživel in bo globoko v duši čutil evangelij kot edino mogoče merilo za vsa svoja dejanja in za vse sožitje človeške družbe. Občutil bo, da bosta tudi pozemeljska sreča in blagostanje, kolikor sta na tem svetu sploh dosegljiva, nastopila šele takrat, kadar bo božji, prirodni zakon zavladal nad vsemi drugimi zakoni, kadar se bo človeštvo povsem vrnilo k večni Resnici in Pravici. Vera in versko življenje tako vzgojenega in izoblikovanega katoličana sta potem za vedno izven vsake nevarnosti. In iz takih mož mora sestojati Svet KA, taki bodo potem tudi vedeli, za kaj delajo in taki bodo pripravljeni tudi na žrtve, če bi bile potrebne.

Ze iz teh vrstic je dobro razviden ogromen, da, neizčrpen delokrog Sveta KA. Marsikdo bi utegnil zmajati z glavo, češ, da je ta naloga preobširna. Ne, tudi Bog ni ustvaril sveta v enem dnevu, temveč ga je ustvarjal šest dni. Če si ne bomo vzgojili takih članov naših Svetov KA v šestih mesecih, si jih bomo pa z božjo pomočjo v šestih letih, toda tega cilja ne smemo izgubiti nikoli izpred oči. Šlo bo tem lažje, ker razpolaga naše delo tudi z neprecenljivim zaveznikom in to so božje milosti, ki nam pritekajo neprestano iz našega verskega življenja, zlasti iz sv. zakramentov. Ko bo vsa naša lepa slovenska zemlja, posvečena presvetemu Sreju in Mariji Pomočnici, preprežena s takimi Sveti Katoliške akcije, potem se nam ni bati ničesar več na tem svetu.

DROBIŽ

Iz naše organizacije

Razpuščena društva. V septemberski številki »Društvenik« smo poročali, da je banska uprava zavrnila pritožbo 49 naših prosvetnih društev, ki so bila z odlokom banske uprave z dne 17. febr. t. l. »Službeni list k. k. banske uprave, Dravske ba-

novine« z dne 25. novembra t. l. objavlja sedaj 80 novih, v bivši ljubljanski mariborski »Prosv. zvezki« včlanjenih društev, ki so bila prav tako razpuščena dne 17. februarja t. l. (Pov. H. št. 927-I) na osnovi § 11 zakona o društvih, shodih in posvetih in katerih razpust je postal sedaj pravomočen. Ta društva so:

Kat. slov. izobr. društvo: 1. v Babnem polju; 2. v Brezovici; 3. Dobju (okr. Šmarje pri Jelšah); 4. v Dolu pri Hr.; 5. v Dovjah; 6. v Planini pri Rakeku; 6. v Št. Vidu pri Stični; 8. v Ambrusu; Katol. prosvetno društvo: 9. v Begunjah pri Cerknici; 10. v Blokah; 11. v Cerknici; 12. na Črnučah; 13. v Dolenjem Logatecu; 14. v Gorenjem Logatecu; 15. v Grižah pri Celju; 16. za frančiškani. župnijo v Ljubljani; 17. v Mengšu; 18. v Mirni pri Nov. mestu; 19. v Poljanah nad Sk. L.; 20. v Prečni (okraj Novo mesto); 21. v Prežganjah (okraj Litija); 22. »Slavček« na Ptujski gori; 23. v Selcah; 24. »Slomške« v Sevnici ob Savi; 25. v Spodnji Šiški; 26. v Starem trgu pri Rakeku; 27. pri Sveti Ani v Slovenskih goricah; 28. v Št. Gotardu (okr. Kamnik); 29. v Skofji Loki; 30. v Zagorju ob S.; 31. v Zireh; 32. v Beli cerkvi; Prosvetno društvo: 33. v Blagovici; 34. v Dobručah; 35. v Dolu pri Lj.; 36. v Grosupljah; 37. v Hotedersčici; 38. v Koprivnici (okraj Šmarje pri Jelšah); 39. v Litiji; 40. v Mostah pri Ljubljani; 41. Trnovo v Ljubljani; 42. v Mekinjah; 43. v Novem mestu; 44. v Pišecah; 45. v Preserjah; 46. v Rakeku; 47. v Rovtah; 48. pri Sv. Antonu v Slov. gor.; 49. v Sv. Jakobu v Slov. goricah; 50. pri Sv. Krištofu v Ljubljani; 51. pri Sv. Križu pri Rogški Slatini; 52. pri Sv. Marku nize Ptuja; 53. v Št. Janžu na Dr. polju; 54. v Šmihelu pri Novem mestu; 55. v Trebnjah; 56. na Viču pri Lj.; 57. na Vrhniku; 58. Slovensko prosv. društvo v Izlakah; 59. Katol. izobr. društvo v Konjicah; 60. pri Sv. Trojici v Sl. g.; 61. Kat. bral. in gosp. društvo pri Sv. Benediktu v Sl. g.; 62. Gosp. prosv. dr. v Slivnici pri Celju; 63. Gosp. bral. dr. pri Sv. Urbanu pri Pt.; 64. Katol. slov. prosv. društvo pri Sv. Bolfenku pri Sr.; 65. pri Sv. Juriju ob j. ž.; 66. pri Sv. Petru pri N. m.; 67. pri Sv. Petru p. Sv. g.; 68. v Vačah pri Lit.; 69. Kat. prosv. izobr. dr. pri Sv. Križu pri Lit.; 70. Slov. kat. izobr. dr. v Škocjanu pri Turji; 71. v Vojniku; 72. v Žužemberku; 73. Kat. izobr. društvo v Zrečah; 74. Kat. izobr. in prosv. društvo v Železnikih; 75. Stolna prosveta v Ljubljani; 76. Šentjakobsko prosv. društvo v Ljubljani; 77. Šentpetersko prosvet. društvo v Ljubljani; 78. Blaž Potočnikova čitalnica v Št. Vidu nad Ljub.; 79. Fantovski krožek v Sal. ml. d. na Kodeljevem pri Lj.; 80. Društvo »Kamnik« v Kamniku.

S spredaj označenimi 49 društvi vred je torej doslej pravomočno razpuščenih 129 slovenskih prosvetnih društev, ki so bila včlanjena pri obeh Prosvetnih zvezah.

Nova društva. Samo ob sebi je umevno, da ne moremo pustiti našega ljudstva, da bi se začelo vnovič pogrezati v duševno

temo, zato si skušajo po raznih krajih pomagati na razne načine. Ponekdo so se tem tesneje oklenili Kat. akcije, drugod so obrnili pozornost na ljudsko knjižnico, v Ljutomeru so pa ustanovili »Ljudsko čitalnico«. Prosvetno ministrstvo je z odlokom Pov. br. 40.291 z dne 30. oktobra t. l. odobrilo njena pravila in 10 t. m. se je vršil v dvorani tamošnjega Katoliškega doma ustanovni občni zbor.

Naša knjižnica

Knjižnice in čitalnice. Na drugem mestu poročamo, da so ustanovili v Ljutomeru novo društvo, »Ljudska čitalnica« po imenu. Iskreno pozdravljamo novo društvo, kajti malokatero društvo je za današnje prilike primernejše kot ravno take čitalnice. Silna gospodarska stiska premnogim danes res onemogočuje, da bi se naročili na katoliški dnevnik (»Slovenca«) in še na kake druge katol. liste, kakor »Mladiko« itd., saj zmorejo komaj za »Domoljuba«, »Slov. Gospodarja« in za »Bogoljuba«. Iz teh težav nas najlaže reši taka čitalnica, ki lahko zlasti v zimskih mesecih zbira fante in može v toпло zakurjeno sobo, kjer skupno bero liste in knjige ter o prebrani snovi tudi skupno možujejo. S tako čitalnico naj bo pa seveda vedno združena tudi knjižnica, ki bi na eni strani nudila članom primernih zabavnih knjig, na drugi strani pa tudi poučne, da bi se vsak lahko o kakem vprašanju, ki se sproži v čitalnici ali o katerem bi bral v časopisu, iz primerne knjige še natančneje poučil. Može in fantje, mislite na ustanovitev čitalnic povsod.

»Zivljenje svetnikov«, ki ga izdaja Družba sv. Mohorja, je doseglo letos deveti snopič, v katerem so objavljeni življenjepisi svetnikov do konca meseca maja. Že v zadnji števec smo omenili, da ta lepa knjiga, ki bi morala tvoriti nekak rodbinski zaklad vsake dobre slovenske družine, ne bo izhajala več med rednimi izdanji Družbenih knjig, temveč poslej med izrednimi, a zato v mnogo večjem obsegu. Velika škoda bi bila za vsakega, ki bi pozabil ali opustil nadaljno posebno naročbo te knjige, ker bi mu tako ostala nepopolna. Prav posebe opozarjamo zato vse naše bralce, naj si sedaj pri novem vpisu poleg rednih izdanj naroče še to knjigo, da ne bodo pozneje, ko je ne bo več dobili, obžalovali.

Pazite na knjige. V teh tednih po vseh naših domovih pridno prebirajo letošnji bogati knjižni dar naše Mohorjeve družbe. Prav je tako in najbolje bi bilo, da vsak družinski član prebere vse Mohorjeve knjige, kajti za to so tukaj. Toda le po premnogih hišah imajo to grdo navado, da puščajo knjige po mizah in drugod, kjer se valjajo po cele tedne in mesece. Majhni otroci jih pa pridno mažejo in trgajo. Ko bi naši ljudje na knjige nekoliko bolj pazili, bi danes ne bilo slovenske hiše brez prav lepe domače knjižnice, saj je že sama Mohorjeva družba izdala par sto prekrasnih knjig, v katerih so zastopani naši največji pisatelji in učenjaki. Prebrana knjiga naj se vedno skrbno spravi, da ne bo dostopna majhnim otrokom. Gotovo imajo v vsaki hiši vsaj staro skrinjo ali kovčeg, kjer imejte shranjene in lepo zložene vse knjige. Tako jih ohranite še poznim rodovom, ki vam bodo iskreno hvaležni zanje.

Nove knjige. Iz množice knjig, ki so izšle zadnje tedne pri nas, moramo danes opozoriti zopet na nekatere, ki bodo nudile letošnjo zimo tudi kmetiškim ljudem mnogo užitka. Kdor jih ne more kupiti sam, naj zahteva pri domači knjižnici, da jih nabavi.

Jugoslovanska knjigarna je na prav lep in primeren način proslavila 50-letnico smrti enega največjih ruskih pisateljev, namreč **Iv. S. Turgenjeva**. Izdala je namreč kar dve njegovi najlepši knjigi v jako lepem slovenskem prevodu, namreč »Plemiško gnezdo« in pa »Lovčevi zapiski«. Prva je izredno nežen roman iz življenja ruskega podeželskega plemstva sredi preteklega stoletja, druga je pa zbirka kratkih črtic, ki nam na čudovito lep način slikajo življenje in trpljenje, mišljenje in čustvovanje malih podeželskih ruskih plemičev, kmetov, poslov itd. v sredini preteklega stoletja. Obe knjigi nekako dopolnjujeta ena drugo, pisani sta pa tako prijetno in zanimivo, da ju bo z največjim užitkom prebral tudi vsak naš kmetiški človek. Mnogo laže bo potem razumel tudi, kako je moglo priti tam do grozne revolucije ob koncu svet. vojne.

Tudi na nekatere Mohorjeve knjige moramo še posebej opozoriti. Zlasti zaslužijo to letošnje **Večernice**, ki objavljajo prelepo Malešičevo povest »Izobčenci«. Zmisel te povesti je predvsem v pretresljivem slikanju usode kmetiških revežev, za katere nimajo pogosto domovinske občine prav nobenega srca. O tem žalostnem vprašanju bomo spregovorili ob prvi priliki še obširneje, zaenkrat si le želimo, da bi ta povest vzbudila vest marsikateremu trdemu kmetiškemu srcu. — Razen rednih izdanj izdaja Mohorjeva družba tudi izredna. Med temi je gotovo najvaž-

nejša »Mohorjeva knjižnica«, ki je izdala doslej že nad 60 zvezkov in ki se je našemu ljudstvu že tudi jako priljubila. To pot opozarjamo na eno, ki je bo vesela zlasti mladina. To so mladostni spomini Indijanca dr. Ch. E. Eastmana z naslovom »Ohijesa«. Nazorno nam riše življenje, veselje, trpljenje in skrbi Indijancev po severno-ameriških pragozdih. Mladina pozna te precej že iz K. Mayevih spisov, toda razloček je ta, da opisuje tu Indijanec sam svoje spomine, dočim temelje Mayevi spisi le na pisateljevi bujni domišljiji. Za odraslo mladino knjiga kakor nalašč. Krasi jo tudi nekaj lepih risb.

Neutrudna Cirilova tiskarna v Mariboru je pa izdala pravkar 82. zvezek svoje »Cirilove knjižnice«, s katerim je zaključila obsežno K. Mayevih povest v treh debelih knjigah »Satan in Iškarjot«, ki je izhajal vse leto mesečno. Nešteto naših fantov je mesec za mesecem z večjim zanimanjem in napetostjo sledilo burnim dogodkom in potem pisatelja po treh delih sveta. Z 12 knjigami K. Mayevih zbranih spisov, ki jih je doslej izdala Cirilova tiskarna, je zanesla tega pisatelja menda že v slednjo slovensko vas, zato bo mladina gotovo z največjim navdušenjem pozdravila obljubo založnice, da bo z izdajo teh spisov nadaljevala. Za prihodnje leto je napovedala slovit roman »Sužnjci«, ki bo imel isti obseg kot letos izdani »Satan in Iškarjot«, zato bo tudi izhajal v prav takih mesečnih snopičih. Najbolje je seveda, če se vsak na te spise naroči, ker dobi na ta način zadnja dva snopiča zaastonj.

Naše gasilstvo

Nova gasilska organizacija je sedaj izvedena. Od pomladi dalje smo opozarjali na gasilstvo in na novi gasilski zakon, ki je ustvaril našemu mogočnemu gasilstvu novo obliko. V oktobru so se vršili občni zbori posameznih društev (čet), v novembru posameznih žup, katerih okoliš se sedaj krije z okolišem okrajnih glavarstev, a dne 10. t. m. se je vršilo v Ljubljani zborovanje gasilske zveze (»Zajednice«) za Dravsko banovino.

Iz tajniškega poročila posnemamo, da združuje gasilska zveza za Slovenijo sedaj skupno 831 gasilskih čet, ki so zbrane v 25 župah. Vsekakor mogočna armada, ki bi lahko tvorila izredno važen kulturni in socialni činitelj med našim ljudstvom, če bi bila povsod v pravih rokah, kar žal še vedno ni. V novi banovinski odbor so bili izvoljeni: starsešina Jože Turk; namestnika starsešine J. Vengust in Anton Česar; tajnika Franc in Stanko Pristovšek; blagajnika Z. Mikuž in E. Gostiša; odbor-

niki Bule, Fajdiga, Gologranc, Guček, Mayer, Musek in Vezar; nadzorniki Rus, Rakoše, Džuban, Kopač, Jevšček in Bile.

Blagajna izkazuje 78.000 Din prebitka in 258.000 Din podpornega sklada. Izplačanih je bilo pa 295 gasilcem, vdovam in sirotam 152.000 Din podpor. — Želeti bi bilo, da bi naši fantje in moške posvetili v novem letu gasil. društvom mnogo, mnogo več pozornosti kot v prošlem.

Preberite vsi

Naša narodna in verska dolžnost je, da v teh zimskih tednih posvetimo svojo pozornost širjenju dobrega tiska, zlasti »Domoljuba« in »Družbe sv. Mohorja.« Že v zadnji številki smo povedali naše mnenje o občutnem letošnjem padcu Mohorjanov, kar moramo za vsako ceno letos popraviti. Zlasti po onih župnijah, ki izkazujejo nazadovanje, je treba letos nabiranje Mohorjanov naravnost organizirati in to skrbno in smotreno. Naše geslo mora biti: Nabrati vsaj še enkrat toliko novih, kot jih je pa letos odpadlo. Od vasi do vasi in od hiše do hiše je treba, kajti to, kar se je dogodilo letos, oziroma lansko zimo, nam res ni v čast. Tako si sami uničujemo svojo največjo, najstu-

rejšo in najzaslužnejšo ljudsko prosvetno ustanovo. Tu mora poprijeti vsak, komur sta še pri srcu duhovna moč in zdravje našega slovenskega ljudstva. Vsi dalekovidni moške z vsemi zadujimi papeži na čelu ob vsaki priliki poudarjajo ogromen pomen dobrega tiska, a mi naj v svoji brezbrilnosti izročimo propadu še ono, kar so s tolikimi žrtvami in idealizmom ustvarili naši očetje. Vse mora v teh tednih na noge za »Domoljuba« in za »Mohorjevo družbo«, naše organizacije in posamezniki.

Preberite vsi! Tednik »Domovina« je zapisal v članku »Ne počivajmo po zmagi:« »Sedaj-le proti koncu leta imajo občne zbornice tudi razna prosvetna društva in ustanove in razne gospodarske zadrughe. Moške, ki ste dali svoje glasove za JNS, ne pozabite, da so vsa ta društva tiste postojanke, ki ste jih dolžni zasesti v imenu državnega in narodnega edinstva in jih za vselej iztrgati iz sovražnih rok. Naj ne bo po novem letu nobenega društva, nobene zadrughe, kjer bi ne bili odbori in načelstva v čvrstih rokah naših somišljenikov. Ne počivajte torej, temveč na delo, da bomo mogli z novim letom ponosno pokazati na plodno leto 1933, ko bodo padle vse postojanke nasprotnikov in boste svobodni moške na svobodnih tleh.«

Prijateljem misijonov!

Misijonska pisarna v Ljubljani, Semenška ulica 2/II, ima v svoji zalogi sledeče knjige:

Misijonski govori in predavanja (tu so zbrane primerne misijonske pridige, po katerih naj seže vsak duhovnik) à	Din 7—
Misijonstvo doma in drugod (utemeljitev in pregled misijonskega delovanja) à	.. 7—
Baraga in Knoblehar (kratek, moderni življenjepisi naših največjih misijonarjev v 19 stoletju) à	.. 5—
Naše poti in naši dnevi (knjižica kaže, kako se je mladina zavzela za misijonsko idejo) à	.. 5—
Baragovi nasledniki (popisana so junaška dela močnih in velikih Slovencev, ki so ovekovečili naše ime med tujimi plemeni) à	.. 5—
Puščavnik v oščrju Sahare (Knjižica nam kaže junaka volje — bivšega francoskega časnika —, ki se je umaknil v Saharo, da bi pokazal mohamedancem novi lik kristjana) à	.. 5—
Zadnja ladija (To je knjiga, ki Te	

bo navdala z novo močjo, ko boš čital življenjepise mučenec, ki so žrtvovali življenje za Kristusa) à	.. 7—
»Ciam« (nudi vpogled v vse misijonske probleme) à	.. 25—
Tabu (doslej 6 zvezkov, ki opisujejo odkritje Amerike, ocean-skih otokov, Kitajske itd.) à	.. 2—
Navodilo Družbe za širjenje vere à	.. 2—
Red in pravilo maše z vlogami (za vse maše ob nedeljah in praznikih) à	.. 20—
Red in pravilo maše (brez vlog) à	.. 2—
Posamezne vloge v Red in pravilo maše à	.. 0-25

Navedeno čtivo je zelo primeren božični ali novoletni dar, ki ga lahko pokloniš svojcem ali prijateljem. Z naročanjem zanimivega misijonskega branja podpirate istočasno misijonarje do zmage Kristusa Kralja.

Kdor naroči katerokoli od navedenih knjig do 6. januarja 1934, jo dobi za polovično ceno. Po tem roku pa dobi le pri naročilu 5 izvodov 1 izvod zastonj. — Naročila sprejema Misijonska pisarna v Ljubljani, Semenška ulica 2/II.